

John de Vries, de huidige boer in Boijl

Jaar B 579, A93 punten, veelvoudig kampioene
Productie: 7.11 305 12.311 3,88 3,14

Jaar B 1, 84 punten, res.kampioen e te Leeuwarden en Harenmolen
Productie: 5.04 352 6171 4,05 — doorgemolken

Jaar 17, 84 punten, reservekampioene te Sneek 1952
Productie: 7.02 360 6361 3,95 —

Evert Annes van der Meer, eigenaar van stammoeder in 1885

Van Waddendijk naar Friese Wold

Jaar: vijftientig ges lachten duurzaamheid

Precies 25 generaties en meer dan 120 jaar liggen er tussen Cornelia en Jaar B 579. De veelvoudig kampioene kent een achtergrond om van te smullen. Van de vette Friese klei kwamen haar voorouders, zij voelt zich thuis op de arme grond van de Stellingwerven.

An het eind van de recente Koe-Expo in Leeuwarden werd haar de zoveelste kampioensrozet aangeboden: met haar elfenhalf jaar was ze de oudste koe van de show, maar ook na meer dan 90.000 kg melk was ze nog zonder slijt. De duurzaamheid van Jaar B 579 wordt spreekwoordelijk en het zal niemand verbazen wanneer ze volgend jaar voor de vijfde keer op de NRM schittert. Het verhaal is vaker verteld: toen Jaap de Boer in het Groningse Schildwolde nu tien jaar geleden stopte met melken, haalde de jonge John de Vries uit het Friese Boijl een koe op die ze in gezamenlijk bezit hadden. Toen hij nog even tussen de pinken door liep, viel zijn oog op de donkere Jaar B 579. Hij nam haar mee in de veewagen.

Op zijn bedrijf groeide ze uit tot een superkoe met 93 punten. En ze bleef maar doorgaan, deze dochter van de Italiaanse Starbuckzoon Buckval, geboren uit een

dochter van de eveneens Italiaanse Corintha.

Keimpe als impuls

Iedereen kent haar intussen, maar wat is haar achtergrond? De eerste Jaar, die in stal De Boer – waar in 1954 nog Jaaps vader Willem en oom Reint het bewind voerden – was Jaar B 1. De Groninger boeren waren akkerbouwers, maar als vele collega's in de buurt hadden ze ook een puike melkveestapel. En ze wilden winnen op de fokveedag van Slochteren. Daarom speurde commissionair Sipke Ulbes Lemstra uit Scharnegoutum voor hen regelmatig bij de beste Friese bedrijven: een keuringsvedette mocht wel een paar centen kosten. Zo kwam ook Jaar B 1 naar Schildwolde, waar zij de basis legde voor een mooie fokfamilie, zeker toen midden jaren zestig Blitsaerd Keimpe massaal werd ingezet.

'We hadden op een bepaald moment 22

van onze 30 koeien drachtig van Keimpe,' herinnert Jaap de Boer zich, 'en ze brachten bijna allemaal koekalveren.' Na enkele jaren was de bedrijfsgroep van de gebroeders De Boer vrijwel niet te verslaan. Op de NRS-jubileumkeuring van 1969 lukte dat George Ruyter uit Oosterblokker net. Een van de deelnemers was Jaar B 12.

Fries kampioene

Basiskoe Jaar B 1 was niet voor niets aangetrokken in 1954, want op de jubileumkeuring van het FRS in Leeuwarden was ze reservekampioene van de droogstaande koeien geworden. Ja, dat kon toen nog, maar in Slochteren en op de Groningse centrale keuring herhaalde ze die prestatie: met een volle uier. Jaar B 1 was eigen aan Hyltje Wiarda uit Nijland, die vooral als paardenfokker op de voorgrond trad. Zijn boerderij kreeg bekendheid toen die in 1947 door de veel bewonderde schilder Siep van den Berg op doek werd gezet. Dat gebeurde in opdracht van een groep Friese veehouders, op wier bedrijven in de oorlog een geslaagde proef met het allereerste in Nederland bereide mond- en klauwzeervaccin was gehouden. Het schilderij is nog altijd aanwezig op het Centraal Instituut voor Dierziektecontrole in Lelystad.

Het was niet het geval, maar op het schilderij had de moeder van Jaar B 1 kunnen staan: Jaar 17. Ook een degelijke koe, helaas met een 16-uier, maar dat belette haar niet om in 1952 reservekampioene te worden op de prestigieuze, provinciale productiekeuring in Sneek. Wiarda had haar gekocht van Anne Everts van der Meer in Pietersbierum, een akkerbouwer met een bescheiden veestapel. Op de keuringen in Tzummarum boekte hij regelmatig mooie resultaten met een nazaat van Jaans moe-

der: Jaar 74, die hij in 1941 had gekocht van zijn broer Minne Everts van der Meer in Oudebildtziel. Daar lag de basis van de Jaankoeien.

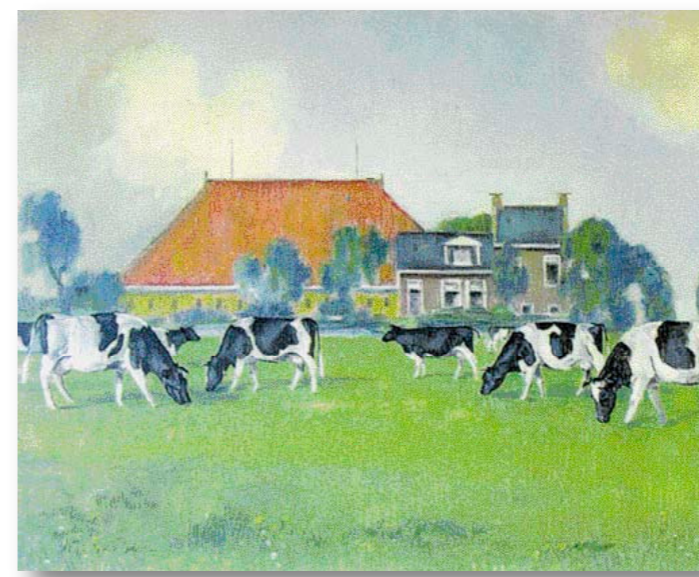
Volle broers

Die basis werd gelegd toen vader Evert Annes van der Meer zich als jonge boer aansloot bij het nog maar net opgerichte Friese stamboek en als een van de eerste koeien de ingekochte, in 1885 geboren, hulpboekster Cornelia liet inschrijven onder nummer 1154. Uit haar ontwik-

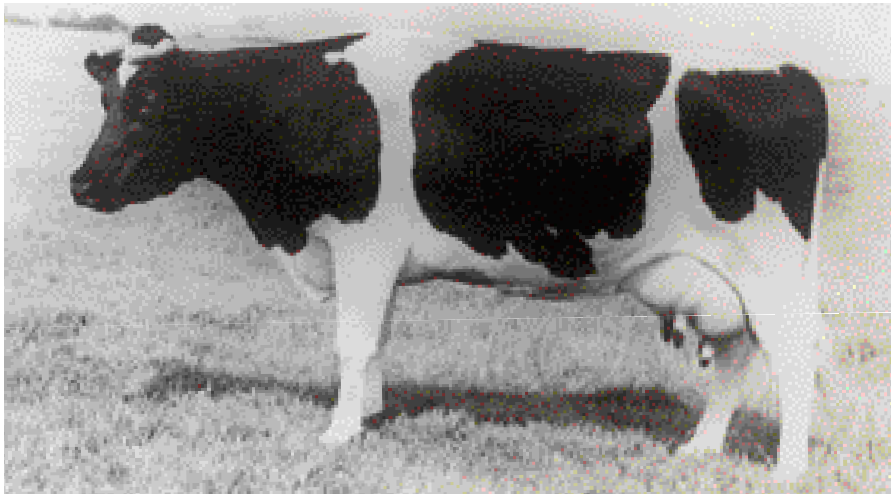
kelde zich op de zware Noord-Friese zee-klei een fokfamilie van formaat, in de periode dat de koeien nog geen punten kregen bij opname in het stamboek. Er werd naar gestreefd de koeien in de herfst te laten afkalven. Dan waren er in de winter voldoende bieten om de productie op peil te houden en in het voorjaar zorgde het verse gras voor een nieuwe impuls.

De stierenvereniging van Oudebildtziel had een goede kijk op fokstieren. Dat bleek bijvoorbeeld toen ze in de stal van Simon Okkinga in Roordahuizum twee volle broers kochten: Hatzumer Gerard en Tjerk Hiddes, zoons van de preferente Gerard uit een melkrijke en duurzame dochter van Ceres. Met 72 en 73 punten waren het bepaald geen hoogvliegers, hun matige klassering hadden ze beide te wijten aan wat hellende kruisen. Maar beide stieren werden wel preferent!

Het grootste succes in stal Van der Meer, waar in 1928 het beheer op naam kwam van zoon Minne Everts, was voor Tjerk Hiddes. Diens dochter Jaar 47 was een puike producente met 7672 kg melk met 4,18% vet in 339 dagen als vijfjarige in 1933. Ze was tot haar twaalfde jaar productief, maar dat was ook een familie-trekje geworden: moeder Jaar 13A hield het nog even langer vol.

Het schilderij dat Siep van den Berg (1913-1998) in 1947 maakte van de boerderij van Hyltje Wiarda in Nijland

Jaan 54, 82 punten, Friese keurcollectie Enschede 1936
Productie: 5,06 339 7352 3,92 — (driespeen)

Formidabel aandeel

Maar ook de Harolddochter uit Jaan 47 wist van wanten. Jaan 54 was in 1936 een van de vier koeien uit stal Van der Meer die deel uitmaakten van de Friese keurcollectie die bestond uit 23 koeien. Ze was weer niet ideaal geueird, maar ze wist zelfs als driespeen wel prima te produceren: als 5,6-jarige gaf ze 7352 kg melk met 3,92% vet in 339 dagen. Dat waren geweldige opbrengsten in die dagen en de ster van de Jaankoeien steeg. Toen Adema's Athleet een periode in de buurt stond, kon Minne van der Meer de verleiding niet weerstaan. Hij liet Jaan 54 door hem dekken. Dat leverde nog wel de succesvolle dochter Jaan 63 op – die zou in 1939 meedoen aan de keurcollectie in Leeuwarden, die niet doorging omdat de oorlog dreigde – maar toen Adema 197, de dubbele kleinzoon van Adema's Athleet, in beeld kwam, was het een

beetje over met die prachtige melklijsten.

Evert Annes van der Meer nam in 1946 het bedrijf in Oudebildtziyl over en toen kocht hij de tienjarige Jaan 74 – ingeteeld op de familie – terug van oom Anne Everts uit Pietersbierum. Daar had ze twee jaar eerder de dochter Jaan 17 geleverd: de koe die de fokfamilie elders een definitieve impuls zou geven op weg naar de kampioenskoel van 2007.

Haar voorname uitstraling is wel eens toegeschreven aan haar Italiaanse achtergrond, haar stabiliteit zal zeker verband houden met het vakmanschap van John de Vries, maar niet te ontkennen valt dat in de moederlijke achtergrond van die formidabele Jaan B 579 trekjes verankerd zijn die verre herinneringen oproepen aan de oude Cornelia uit 1885.

Reimer Strikwerda

Een vroegere topper uit de familie

Tijdens de tentoonstelling 'Het volle profijt' in september 1936 in Enschede was Minne Everts van der Meer met vier koeien aanwezig. Een van de sterren van de groep was de elfjarige Jaan 34, een dochter van Tjerk Hiddes en van moederskant een kleindochter van Jaan 13A (zie het schema). Ze kreeg aanvankelijk 79, maar bij de herkeuring 88 punten en ze was tot haar vijftiende zonder problemen hoogproductief. Hoewel, ze was haar hele leven driespeen. Toch produceerde ze als 11,8-jarige 8071 kg melk met 3,93% vet in 341 dagen.

Een van haar dochters (ingeschreven met 92 punten) werd voor 2000 gulden

verkocht naar Zuid-Afrika. Haar zoon Jaan 34's Bert ging naar de stierenvereniging op de Zuid-Hollandse eilanden, waar hij onder meer de basis legde voor de stal van Cees Dekker in Vierpolders.

Jaan 34

